

H. Pruss.

185

663

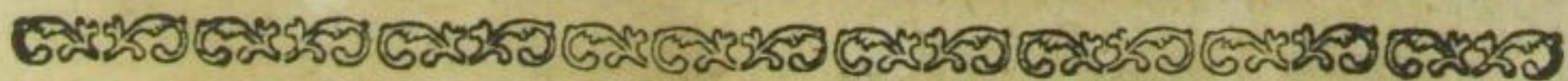
207

HiA. Prusf. 217.

5

QVAEDAM
CIVITATIS
GEDANENSIS
J U R A

DEFENSA
INTERREGNO
MDCCLXIV.

G E D A N I.

TYPIS THOMAE JOANNIS SCHREIBERI, SENATVS ET
ACAD. GYMNASII TYPOGRAPHI.

* * *

*Ex Oratione And. Olszovii
Episcopi Culmensis & Procancellarii Regni
ad civitatis Gedanensis Ordines
die IX. Julii MDCLXX.
habita.*

Viget vigebitque in fama gentium, in aeternitate temporum constantiae vestrae immortale exemplar, cum oppresso undique Regno Poloniae, omnia pro praemio & praeda hostes haberent, vos non dubitastis publico praecipitio, animos, fortunas supponere, Principem & reliquam Regni fortunam, in sinu urbis fovere, lasso & fracto militi opera operamque commodare, postremo vilius cuncta habere, quam fidelitatem non habere, necdum plane Arctoi Leonis occulti cuniculi aut apertae machine subsederunt, quibus haec non civium curia, sed fidelitatis petebatur, impetebatur frustra.

*Vos neque callidum
Perrupit aurum, nec dolosi
Fulmina, blanditiaeque belli.*

CIVITATIS GEDANENSIS
PRÆCONSULES ET CONSULES
LECTURIS S.

ullo generali conventu habito, quod casu
an consilio factum, in medio relinqui-
mus, contigit, ut sine Nuntiis ex Prussia,
comitia convocationis celebrarentur, illisque absenti-
bus, in universam Prussiam, in Nobilitatem, in civi-
tates,

tates, & figillatim in Gedanum constituta, quæ sine Prussorum consensu constitui non debuissent, imo juribus intercedentibus reclamantibusque constitui nequeunt. Non quidem exemplis destituimur, imo sunt bene multa, quæ probant, Prussorum jura in comitiis fuisse lacesita, nullo tamen successu, Prussis suas immunitates constanter tuentibus & Serenissimis Regibus subvenientibus clementissime. In præsens, dum expectatur, quid universi Prussiæ Ordines, quid civitates cæteræ acturæ, ac Rex, interregno implorari nequit, nos quæ Gedano vel cum tota provincia, vel cum civitatibus reliquis communia, vel ipsi soli propria sunt jura, sine longiore mora defendere decrevimus, ne silentio illa destituere aut eorum arbitrio permittere velle videamur, qui sibi omnia in illa licere existimant.

Si ordinem constitutionum sequimur, primo loco occurrit (*) vectigal generale, cum in terris cæteris, tum in Prussia instituendum, etsi Prussi, hac inter alias conditione, ne ullo tempore in sua provincia vectigalia exigenterentur, sub ditionem Regis Poloniae concesserint, & Casimirus, qui eos recepit, ac priora a Crucigeris inducta vectigalia in perpetuum abro-

abrogavit, hanc immunitatem æternam fore promiserit. Quando ergo Casimiri Successores, in Prussia vectigalia ordinarunt, Prussi de læso suo jure vehementer qvesti, neqve desierunt, donec vectigalia sublata essent. Interea dum Ordines inter se constituent, quomodo generale illud vectigal a Prussia avertendum sit, nolumus reticere, Casimirum civitati Gedanensi, in ipsius privilegio præcipuo, quod vocatur *Hauptprivilegium*, a. 1457 pollicitum, nullo unquam tempore, vectigal, sive in Vistula, sive in terra impositum iri: & Stephanum in *tractatibus portorii* §. 13. „ne ulla „nova vectigalia, vel exactiones, per Se vel Successores Suos, sive terra sive aqua, in flumine Vistulæ, „civitatis civibus imponerentur, quibuslibet futuris „temporibus ordinasse & cavisse,,. Hæc Casimiri & Stephani erga civitatem Gedanensem obligatio, ad omnes Serenissimos Successores transit, quam Serenissima Respublica instauravit, cum a nuper defuncto Serenissimo Rege Augusto III. per pacta conventa promitti curaret: „commercium incolarum Prussiæ, simul „urbium & oppidorum hujus provinciæ, juxta mentem privilegii incorporationis a. 1454. ab omni vectigali, tam terrestri quam fluviali immunia fore,,. Mi-

nime potest Serenissima Respublica Ipsa Secum discors esse, ut cum proximo interregno crediderit, commercia incolarum Prussiae, simul urbium & oppidorum, per privilegium incorporationis, vectigalibus omnibus libera esse, praesenti iisdem incolis vectigal generale imponere velit. Nos certe omni ope annitemur, ut cives nostri, & tota provincia immunitate sua fruantur, eamque per praesentis interregni legem, in quam neque consensimus, neque consentire potuimus, eripi haud patiemur.

(*) Konfederacya generalna. p. 35. tit. Clo generalne.

Vectigali generali, jungunt convocationis comitia (*) injurias, quae venditoribus fieri dicuntur, in mensura frumenti per certum numerum modiorum, vulgo *Korczyki*, in supplementum singularum sexagenarum, in moneta & nummis aureis, in ponderibus, & per alias Gedani & in caeteris civitatibus vigentes iniquas exactiones, quae omnes tolluntur & in refractarios multa duorum marcarum millium sancitur, a judicio assessoriali irroganda, & ex bonis civitatis Gedanensis & aliarum civitatum, per *officium* castrense, adhibito etiam militari auxilio, vindicanda.

(*) Konfeder. gener. p. 36.

Nu-

Numerus modiorum, qui in supplementum, singulis sexagenis, seu lastis addi dicitur, nulla lege inductus est, ut ejus ratio a civitate exigi queat. Si de illo inter venditores & emtores convenit, nihil hoc ad nos. Forſan juſta cauſa ſubest, cur emtores poſtulent & venditores largiantur. Cæteras injurias & exactiones iniquas ignoramus. Si tamen credunt venditores, injurias ſibi fieri, & quod fas non eſt, invitis extorqveri, deferant ſuas querelas ad Magiſtratus. Sunt enim, & in reliquis civitatibus Pruffiæ, & Gedani, Magiſtratus, qui attendunt, ne venditoribus menſura, ponderibus, moneta, injuria fiat, & ſi facta, ſevere animadvertunt. De iis autem in comitiis cognoſcere, aut aliquid ſtatuerè, civitatum legibus repugnat, ubi jam tempore Crucigerorum, id a Magiſtratibus cujuſvis civitatis fiebat, quod juſ ſub Sereniſſimorum Regum imperio manſit integrum. Iidem Magiſtratus ſimul mulctas irrogant & exigunt: ut neque *affefforiali* neque *caſtrenſi* judicio opus ſit. Jure ergo hoc noſtro utemur pariter in poſterum, minime latuſi, ut propter venditorum de menſura, ponderibus & moneta querelas, cives & incolæ noſtri ad judicia *affefforialia* evocentur, ut in eos ibidem mulctæ decernatur, quam *caſtrenſe* judi-

judicium, cui nulla in nos jurisdictio, ex bonis civitatis, etiam adhibita militari manu, exigat. Si vero, quod non speramus, id fieret, vis nobis inferretur, essetque hostilis irruptio, adversus quam ad Regiam Majestatem, leges, & id quod legibus licet, erit perfugium.

Maximi momenti est, quod de mutando, per pacta conventa futuri Regis, judicio *Assessoriali*, inclyti Regni Ordines promulgarunt: „ne scilicet a decretis hujus judicii appellare liceret; ut decreta ferrentur ex sententiarum pluralitate; ut præter *officiales cancellariæ*, certus Regni Senatorum & ex Nobilitate numerus affideret; ut Dominis Cancellariis per graviora negotia præsidere impeditis, primus ex Dominis Senatoribus *Assessoribus*, Regis nomine præsideret; ut Assessores viginti quatuor ex Senatorio & Equestri Ordine, primum in comitiis coronationis, postea in singulis comitis ordinariis, suffragiorum pluralitate eligerentur „.

¹¹ Konfed. gener. tit. Zlecenie Deputat. p. 77. 78. 79.

Si ex solis civitatibus Regni ad judicium *Assessoriale* appellaretur, nihil nostra interesset, quocunque modo

modo iudicium illud ordinandum esset; sed cum simul ex civitatibus Prussiae, & inter has, Gedano provocationes fiant, futuram mutationem silentio probare nequimus. Sub Crucigeris, omnes causae intra provinciam iudicabantur, nulla extra eam appellatione. Jure hoc integro, sub Casimiri Ejusque Successorum imperium Prussi concesserunt, Casimiro etiam hoc jus, cum usu juris Culmensis, confirmante. Sigismundus I. a. 1509. *Ambrosium Pampowscium*, Siradiensem Palatinum & Capitaneum Mariæburgensem, supremum in Prussia iudicem constituit, ad quem a iudiciis inferioribus appellaretur, quod Ordinibus ideo displicebat, quia erat res nova & consuetudini adversa, unius viri non indigenae, legumque Prussicarum ignari, decretis parere, intercepto ad Regem & Prussiae Consiliarios perfugio, & jura non indigenas omnibus dignitatibus arcebant, tantum abest, ut illis supremum juris dicendi potestatem permitterent. Solebat autem Rex quando in Prussia praesens erat, si imploraretur, lites coram dirimere, cum absens, interdum causa non appellationis modo, sed per libellum supplicem Ipsi exponi, ut sententiam suam rescriberet. Ad Consiliarios vero appellabatur. Hinc cum non deessent qui Gedanenses

B

ad

ad Regem in Polonia citarent, Rex a. 1511 declarabat: nolle se extra Prussiam Gedanensium causas judicare, neque illos esse obstrictos, juridice respondere. Sequenti anno, *Joannes Flaxbinder*, alias ab *Hoven* aut a *Curiiis*, eo tempore Notarius Regius, in hæreditatis causa, cujus ipse patronus erat, a Senatus Gedanensis sententia, extra ordinem, ordinaria ipsi appellatione negata, ad Regem provocavit, in quo haud bonum patriæ suæ civem, Gedani enim natus fuerat, egit. Hæc appellatio ad aulam, quæ omnium prima, movit tum Gedanenses, tum reliquos Prussiæ Consiliarios, ut missis legatis Regem orarent, ne appellationes in Poloniam admitteret, sed ut sibi liceret, antiquo suo jure etiam in posterum frui. Rex nihil in præsens mutandum ratus, rem ad proximum suum in Prussiam adventum distulit, omnes interea causas, si per appellationem ad suum judicium deferrentur, ad judices ordinarios remissurus integras. Regem a. 1521 Thoruni præsentem, Prussiæ Consiliarii orabant iterum, ne extra suam provinciam, appellationes admitterentur, proponebantque judicium supremum, quovis anno semel Mariæburgi habendum, a quo non provocaretur. Sed Rege in appellatione persistente, & Prussis cedentibus, ad

ad judicia Regia in causis civilibus appellari cœpit (*): de quo lex in constitutionibus terrarum Prusis scripta est.

(*) Schützi hist. Pruss. f. 429. p. 1. f. 430. p. 2. f. 443. p. 1. f. 444. p. 1. f. 479. p. 1.

Ex hoc tempore, Reges causas, in quibus ad se appellatum, Dominis Cancellariis committebant, ut judicarent ipsi, non ut plurimorum Assessorum sententiam sequerentur, alias non Cancellariorum, sed Assessorum fuissent decreta, ut in posterum futura, quando plurimorum Assessorum sententia valebit. Hoc modo iudicium Assessoriale, quod adhuc fuit Regium aulicum, evadet Polonum, ex iudicibus Polonis compositum, & revera novum aliquod civitatum tribunal, quas tamen Rex Stephanus, Polono tribunali instituto, exemit, ac suo iudicio, quod per solos Cancellarios exercebat, servavit, ut hoc modo solus jus diceret, nec quisquam alius. Jam Rex nobis iudices non dabit, ut in Dominis Cancellariis dedit, ex quo tempore ad Regem extra provinciam appellavimus, sed Regni Ordines dabunt, lectis quovis biennio in comitiis ordinariis, ex Senatu & Nobilitate Assessoribus, ut hoc modo

modo supremus Judex Rex esse desinat. Potuit etiam Rex de juribus nostris edoceri, ne contra ea a Dominis Cancellariis decerneretur, secus excusabamus, quod ejusmodi decretis obtemperatum non fuisset, quibus obtemperare leges non permisissent. Judiciis autem Assessoriali novo modo ordinato, frustra jura nostra Regi commendabimus, nulla Ipsi in iudices auctoritate. Denique licuit a iudicio Assessoriali ad iudicium relationum appellare, veteri hoc jure a Joanne III. a. 1696. singulari diplomate confirmato, quod tamen fieri nova constitutio vetat. Quare cum Rex pro Supremo Iudice non habendus, & causas cum privatorum tum civitatis publicas, iudicio Polono, quod vere extraneum, permittere, per jura nostra & jurisjurandi religionem fas non est, redeundum erit ad antiquum morem, quo appellationes ad aulam ignorabantur. Quod vero ad causas, in quibus jam appellatum, quæque decretum expectant & annos aliquot expectarunt, eas revocabimus, decreta, quæ a novo iudicio, suo tempore ferentur, pro iis habituri, quæ non a suo legitimo iudice lata sunt.

Se-

Seqvitur constitutio (*) in solam civitatem Gedanensem scripta, quæ de injuriis civium & Magistratum in Nobiles queritur: quod cives, Nobiles ad Magistratus citent, Magistratus judicent, & decreta sua exseqvantur, allegato in exemplum Magnifico & Generoso Domino Francisco Wilczewski. Adduntur: quod milites in bona *terrestria* mittantur; Nobilitati tributa imponantur; alia iniqua patrentur, & pecuniæ extorqveantur; quod neque constitutiones, neque decreta, neque commissiones pro *statu* Equestri observentur. Ut ergo ejusmodi injuriæ inhibeantur & puniantur, Dominis Deputatis ad pacta conventa injungitur, Regem per pacta illa obligare, ut statim post coronationem, *Commissarios*, qui in expositas injurias inquirant, ad civitatem mittat, qui simul exhiberi sibi a civitate jura jubeant, ut ipsi inspiciant, an in iis inveniatur ejusmodi potestas, quam contra Nobiles, nec non in cudenda moneta, eaque modo augenda, modo minuenda, ac in aliis quæ extra legum orbitam, civitas sibi arroget. Ut præter alias injurias, etiam in eas quæ memorato Domino Wilczewski ac Magnifico & Generoso Domino Thomæ Czapski factæ, inquirant, iisque auditis, injurias judicent, certam ordinationem

nem in perpetuum faciant, & ad Serenissimum
qvo confirmetur mittant.

(*) Konf. gener. p. 85. tit. Miaſto Gdansk.

Vetus Nobilium est postulatio, ut commorantes
in civitate, a Magistratus jurisdictione immunes sint,
sive in delicto deprehendantur, sive ex contractu recen-
ti conveniantur, pactis publicis, constitutionibus ter-
rarum Prussiae & usu perpetuo, contradicentibus. Per
pacem enim inter Regem Poloniae & Magistrum Or-
dinis Teutonici in Prussia, a. 1436, delinquens in loco
delicti deprehensus, puniri & contrahens, cujuscunque
status & conditionis fuerit, in loco recentis contractus
conveniri potest. Idem repetit pax perpetua, inter
Regem Poloniae Casimirum III. & Ludovicum ab Er-
lichshausen, Ordinis Teutonici Magistrum, a. 1466. Ad
quam pacem provocantes Terrarum Prussiae constitu-
tiones, de delinquente & contrahente non aliud fan-
ciunt. Utriusque pacis tabulas & constitutiones
Prussiae, usus sequitur: quem Stephanus in *Tractatibus
portorii* §. 12. ita probavit, ut pro Se & Serenissimis
Suis Successoribus promiserit, neminem jurisdictioni
civitatis, qui scilicet per leges ei subjectus sit, exem-
tum

tum iri. Non ergo cives nostri Nobilibus injuriam faciunt, quando eos ob contractum æs alienum, quod dissolvere rogati recusant, tandem ad Magistratum citant, & Magistratus, quando eos judicat, decretumque suum exsequitur, munere, quod Regis nomine gerit, dignum se præstat. Et quo jure se nobiles hac jurisdictione civitatis eximere volunt, quos Serenissimi Reges eximere noluerunt? Ipsi Nobiles suæ conditionis parum memores videntur, quando debita solvere abnuunt, etiam pro pecunia, post minas, vim intentantes, ut ne armis quidem abstineant. In horum numero est Magnificus & Generosus Dominus Wilczewski, adversus quem civitatis causam, in peculiari scripto, typis nuper edito, egimus.

Quando arguimur, mitti a nobis in bona terrestria milites, tempus, quando, & bona, in quæ missi, nominari debuissent. Ad ejusmodi enim vagam incursionem nihil certi responderi potest, nisi hoc, nulli Nobili in suis bonis a nostris militibus vim illatam unquam, neminemque turbatum fuisse, cum satis felices nos credamus, si nostris bonis tranquille fruimur, & nostris contenti, aliena minime appetimus.

Ne-

Neque tributa Nobilitati unquam irrogavimus, nisi tributa appellanda, onera ad quæ Nobiles indigenæ, ex domibus quas emerunt, per constitutiones Terrarum Prussiæ obligantur, quæ volunt, ut ipsi ratione civilium bonorum, omnia civitatis onera ferant, ad quæ etiam se Nobiles, quando domos emunt, litteris suis *reversalibus* obstringunt. Quæ autem illæ iniquitates sint, quæ Nobilitati fiant, quæ illæ pecuniæ quas extorqueamus, cum non nominentur, ignoramus, demonstrabimusque innocentiam, quamprimum nobis de iis constiterit.

Quales vero illæ constitutiones pro Nobilitate, quas negligere incusamur? Si sunt constitutiones Regni, de iis idem, quod Prussi omnes, sentimus, nos iis non obligari, cum sint leges vere extraneæ. Prussi autem, & hæc civitas, habent suas leges, quibus reguntur & secundum quas agunt, ut alienis non indigeant. Habet tamen Prussia suas constitutiones, quarum sumus observantissimi, & quæ præcipiunt, Nobiles in civitatibus commorantes, si ex recenti contractu in jus vocati, Magistratum judicium recusare non debere, ut paullo ante dictum. Utinam Magnifici & Generosi Domini
Wil-

Wilczewski & Czapski, qui Prussiae sunt indigenae, patriae suae legibus paruisissent, non haberent, cur civitatem, Prussiae leges exercentem, suis querelis exagitant & in summam invidiam adducerent.

Decreta, quorum contemptus pariter nobis obicitur, sine dubio non erunt Regia, quae sola reveremur; alia omnia, nihil in nos statuere possunt, & quando aliquid statuunt, perinde habemus, ac si nihil statutum esset. In horum classem decreta tribunalitia referimus, quoniam tribunalis Poloni, nullo tempore, in nos, civitatesque Prussiae omnes, fuit jurisdictio: quod nuper singulari scripto typis vulgato demonstravimus. Temere egit Magnificus & Generosus Dominus Wilczewski, qui Regis Cubicularius & militiae Tribunus, seu Colonellus, despecta Regis in nos potestate, ad Regni tribunal suam contra nos causam detulit, ut eo facilius non auditi, & qui in alieno foro audiri non poteramus, damnaremur, quo tamen Regium in nos jus violavit, quod ipsi, ut omnibus, sanctum esse debuisset. Contra recte, & ex reverentia, qua Regiam auctoritatem religiose prosequimur, egimus, quod

C

quod decreto, a iudice non legitimo in nos lato, in Regis injuriam haud obtemperavimus.

Per *commissiones*, quæ cum constitutionibus & decretis adversus nos citantur, una tantum potest intelligi, commissio *Karnkoviiana*, apud nos satis nota, quam Divus Stephanus, in portorii *Tractatibus* §. 16. obliterari plane voluit, „ne quid in posterum de ea „quæstionis vel controversiæ relinqueretur, sed ut ci- „vitas in jure & statu suo, quo antea fuisset, deinceps „etiam permaneret, nec vel istarum actionum & con- „stitutionum commissorialium prætextu, quicquam de „statu civitatis immutaretur: & proinde pro Se ac „Successoribus, civitatem suam Gedanensem & omnes „ejus Ordines ac cives, realiter & effectualiter ab ista „tota Commissione & omnibus ejus attinentiis ac gra- „vaminibus, clementissime relevavit & liberavit, con- „stituens ac decernens, autoritate Sua Regia, ne quid „illorum, quæ in civitatis præjudicium, contumeliam „ac damnum acta, gesta, constituta sint, ullo unquam „tempore, nec Magistratus, nec civium honori, exi- „stimationi & fidei, civitatis item juribus, privilegiis, „libertatibus & probatis consuetudinibus, quoquo modo

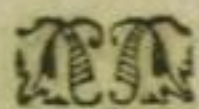
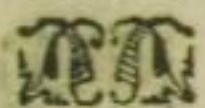
„modo obesse, nocere, derogare vel præjudicare
 „possent vel deberent,„ Videant igitur, quam parum
 reverenter Divi Stephani memoriam coluerint, qui
Commissionis, quam Ille cum omnibus suis *attinentiis*
 æternæ oblivioni mandavit, scita, inter Regni con-
 stitutiones retulerunt, & illorum temporum ignaros
 in errorem induxerunt, quasi ad ea, tanquam ad
 leges, adversus civitatem provocare possent.

Futurus Rex, Quem nobis Divina destinavit
 providentia, Quemque læti prævidemus, per pacta
 conventa, ad nihil, quod nobis adversum, obligari
 poterit, quia a Serenissimis suis Decessoribus, jam ante
 pacta obstrictus est, jura, privilegia, & immunitates
 nostras intactas servare, cum Serenissimi Decessores, in
 jurium confirmationibus sancte promiserint, fore illa
 omnia perpetua. Neque civitas hæc, in Serenissimæ
 Reipublicæ est ditione, ut de nobis, sine nobis, per
 pacta conventa, cum novo Principe transigere queat.
 Soli Regi, ut in totam Prussiam, ita in nos est impe-
 rium, cujus rei Magnum habemus testem, Divum Ste-
 phanum, in portorii *Tractatibus* in fine §. 16. confir-
 mantem: „Gedanenses post DEum immortalem, uni-
 cum

„cum in terris Dominum, Regem, agnoscere,,. Quod non tantum de Se, verum de omnibus suis Successoribus intelligi voluit.

At obligandus futurus Rex, per pacta conventa, ad mittendos Gedanum *Commissarios*, quam potestatem, sine pactis conventis habebit, qualem Divus Stephanus, per portorii *Tractatus* §. 16. Sibi & Serenissimis Suis Successoribus servavit, quoties scilicet publica utilitas, aut ipsius civitatis ratio postulaverit. Jam vero mitti debent *Commissarii*, non ob publica & civitatis commoda, sed propter privatas injurias, quæ nobilibus dicuntur illatæ, ad inquirendum an civitas jura habeat, per quæ ipsi potestatem sibi in Nobiles vindicare liceat. Illæ autem injuriæ, prius coram futura Regia Majestate, sunt demonstrandæ, & si factas esse, tum demonstratum fuerit, nobisque auditis, ex præscripto legum, non per *Commissarios*, sed a Rege animadvertendæ erunt. Jurisdictionem, quam civitatis Magistratus in Nobiles exercent, pacta vetera, constitutiones Prussiæ, portorii *Tractatus* probant, quæ typis expressa, a quovis legi possunt, & ideo jura civitatis a *Commissariis* lustranda
non

non sunt. Monetam cudere, per privilegium Casimiri a. 1457 obtentum, nobis, ut civitatibus reliquis majoribus, licet, quo sub Serenissimis Casimiri Successoribus usi perpetuo, idque nummi qui asservantur, quamvis rarissime appareant, & in usu non sint, satis probant, si non alia documenta superessent. Nostro pariter consensu, monetales officinae a. 1685. in Regno & provinciis, ad proxima comitia clausae sunt, ut interea, adhibitis civitatibus Prussiae majoribus, res monetalis melius ordinaretur. Sed officinis, ne post septuaginta quidem annos apertis, & meliore ordinatione tanto spatio neglecta, ac pecunia externa, quae in dies deterior, civitatem hanc totamque Prussiam instar diluvii inundante, ipsa necessitas nos adegit, ad usum juris nostri, quo olim ad proxima comitia, seu per biennium, abstinere voluimus, post tantum temporis intervallum, redire, & magnis eam in rem factis sumptibus, pecuniam cudere, quo effectum, ut vilior exterorum moneta, apud nos jam plane exulet. Peregrinorum vero nummorum valorem non auximus, ut male incusamur, & dum Ducatorum & Thalerorum pretium sensim crevit, non nostra opera aut consilio crevit; utrumque enim nummorum genus, est peregrinum

& aliunde ad nos allatum, cujus pretium per cambium, minoribus nummis, qui sunt in quotidiano usu, priorem internam bonitatem, ob lucri apud externos aviditatem, non habentibus, crevit, neque apud nos tantum, sed simul apud externos vicinos, ubi nulla nobis est auctoritas, ut pro nostro arbitrio Ducatorum & Thalerorum valorem intendere possimus, qui minuetur, ubi minor pecunia ad priorem bonitatem redierit: quod quomodo efficiendum, re bene expensa, in comitiis constituendum est. Deteriorem vero monetam, ex collatione cum nostra, quæ melior, ad justum pretium redigere, ratio commercii & rei familiaris cura exigunt, ne vilior moneta, si par ipsi cum meliore pretium, sensim sola in usu maneat, & nostra melior, per illorum, qui inde lucrum captant, ingenium & industriam, se subducat, ac rerum pretia per viliores augeantur & commercia turbentur. Habent alias hanc potestatem illi, quibus suam cudere monetam licet, ne domestica paullatim amota, sola externa obtineat, sumtibus in domesticam frustra, nec sine damno factis. Quo jure usi sunt Majores nostri, cum a. 1566 & 1634 exteris thaleris; a. 1664 & 1665 Polonis sexgrossalibus & florenis, justius pretium statu-

statuerunt, illo inferius, quod ipsis fuerat impositum. Gedanensium potissimum consilio, Prussiae Ordines a. 1660 Polonos Orthones ad sedecim, & sexgrossales ad quinque grossos; & a. 1669 Boratinos Orthones & Tymphanos Florenos, ad quindecim grossos redegerunt. Sic per justius pretium ad internum Florenorum Tymphanorum valorem, duplex florenus, Prussicus & Polonus, ortus est, ut jam Polonus dimidium Prussicum efficiat, ac alia sit bona moneta, ad quam Prussi, vulgaris alia, ad quam Poloni summas computant. Possent addi plura exempla externae pecuniae, cui, postquam ad eam quae in usu erat explorata, minus pretium constitutum est.

Quae illae *exorbitantiae* sint, quae nobis objiciuntur, nec nominantur, nescimus, forsan & illi nesciunt, qui hanc in nos constitutionem formarunt, nisi velint *exorbitantias* appellare, quando intra limites legum coercentur, qui nullos sibi statui volunt. Num vero extra legum orbitam vagati simus, Rex suo tempore cognoscat. Ipse, sine alienis actionum nostrarum interpretibus, qui & fallere & falli possunt. Quid autem de *Commissariis* Divus Stephanus statuerit, quod non
nisi

nisi propter publicam aut civitatis utilitatem, mittendi sint, antea memoravimus.

Magnificorum & Generosorum Dominorum Wilczewski & Czapski causæ, privatæ sunt, quales *Commissariorum* inquisitionem non admittunt. Ambo propter debita in jus vocati, ambo iudicati, latoque in eos decreto ad executionem deducto, utriusque negotium confectum est: nisi quod Dominus Czapski, qui unum ex creditoribus verberibus affecit, citatus, iudicium Burggrabiale, quod Regium est, despexerit, multam post causæ cognitionem luiturus, quando se sistet. Si alii Nobiles putant, sibi a Magistratibus nostris aliquam factam injuriam, querelas suas ad nos deferant, ut de iis iudicemus. Ut vero *Commissarii* in futurum novas ordinationes aut leges scribant, id illis permitti nequit, & cum *Karnkoviani Commissarii* hanc potestatem sibi arrogassent, contradixit civitas, neque iis paruit, ac Rex Stephanus per portorii *Tractatus* sustulit; ut dictum antea. Fundata est legibus civitas, quibus pro tempore auctis, sub Serenissimis Poloniæ Regibus supra tria sæcula floruit, quibusque per divinam gratiam, florebit in posterum. Si vero novis legibus
indi-

indigeremus, civitatis Ordines, qui publica commoda, melius, quam alius quisquam, intelligunt, providerent, quibus leges ferendi potestas concessa est, & qua in hunc diem usi sunt.

Hæc, quam modo expendimus, in nos scripta constitutio, cum primum coram inclytis Regni Ordinibus lecta esset, Illustrissimus & Excellentissimus Dominus Pomeraniæ Palatinus, gravi eam sermone, quem habemus in manibus, improbavit, ac commendatam Commissionem rejecit, tantumque valuit ejus auctoritas, ut sententiis non rogatis dictisque, nihil decerneretur. Sed hoc nostro Patrono & Defensore per valetudinem absente, repetita, probata, & inter cæteras constitutiones relata est, Qui nihilominus finitis comitis, nobis & toti Prussiæ subvenit, *salvis juribus Terrarum Prussiæ & immunitate civitatum majorum*, constitutionibus subscribendo.

Unum restat, de portorii nostri Regia parte, Illustriss. & Excellentiss. Domino supremo Regni Thesaurario tradenda, ut eam futuro Regi fervet (*). Est Regiorum ex Gedanensi portorio redituum alia, quam

D

ceco-

œconomiarum natura; in quorum cum civitate communionem, Rex Stephanus, per portorii *Tractatus* a. 1584 compositos, venit. In his sancitum, ut tres civitatis Consules & duo scribæ, a civitatis hujus Senatu electi & constituti, totum portorium reciperent, partem Regis servarent, ac illi traderent, cui ut reciperet, a Rege jam coronato, mandatum fuerit. Nam Stephanus in illorum *Tractatum* præfatione testatur, civitatis Gedanensis Ordines, portorii sui binummalem auctionem, quæ Regia portio est, Sibi & Successoribus suis, Regibus Poloniae *coronatis* consensisse. Ex hoc tempore, non nisi coronatus Rex, portorii partem recepit; ut si electus sed non coronatus, expectandum Ipsi fuerit, donec Regni insignibus solenni ritu condecoratus esset. Frustra a. 1587, pro Sigismundo III electo & nondum coronato, cum præsens Gedani esset, portorium postulabatur, quodque Regi Michaeli, ante coronationem, pariter negatum est. Toto interregno, partem Regiam, Præfecti portorii, qui tres sunt Consules, custodiunt, ut reddant, cui Rex, post suam coronationem recipi, mandaturus. Equidem interregnis post Vladislaum IV. Joannem Casimirum, Michaellem, Joannem III. & Augustum II. Domini Supremi Regni The-
 fau-

faurarii, Serenissima Republica patrocinate, sibi portorium numerari voluerunt, secutusque Decessorum suorum exemplum hodiernus Excellentissimus Dominus Supremus Regni Thesaurarius, superiore anno, statim post presentis interregni initium, nos compellavit, cujus tamen postulatio, ut priorum Dominorum Thesaurariorum, frustra fuit. Non ergo exiget a nobis Serenissima Respublica, ut contra publicos portorii *Tractatus*, contra usum perpetuum, novissimæ constitutioni pareamus, cum merito futuræ Regiæ Majestatis indignationem incurreremus, si *Tractatibus* illis a nobis violatis, reditus qui Ipsi Soli, post coronationem debentur, alius a nobis ante electionem recepisset.

(*) Konf. gen. p. 100. tit. Warunek.

Tantum ex mente & consensu omnium civitatis Ordinum, typis publicandum esse duximus, non ut offenderemus quemquam, a quo quam longissime absumus, sed ut jura nostra, quæ nobis omnibusque Ordinibus, ipsa vita cariora sunt, tueremur, in quo Majorum nostrorum exempla secuti, qui quando Regni Constitutionibus insertum, quod suis juribus repugnet, *manifestationibus* solenibusque contradictioni-

bus usi sunt, Rege & Republica illorum vigilantiam non improbantibus. Veneramur *Serenissimam Rempublicam*, colimus, ut fas est, *inlytos Regni Ordines*, salvo quod patriæ debemus officio, salva jurisjurandi in jura religione, salva qua futuro Regi obstricti sumus fide, per quam, quæ a *Serenissimis Ejus Decessoribus* nobis mandata jura, ad Ipsum transmittenda sunt intacta & illibata, Cujusque auctoritatem simul defendimus, dum nostram causam tuemur. Accedit, quod cum *Diva Anna*, totius *Russiae Imperatrix*, pro Se & *Augustissimis Suis Successoribus*, jura & privilegia omnia, sacra & civilia, servanda esse integra, pro summa Sua in hanc civitatem indulgentia, singulari diplomate, anno 1736 tanquam Sponsor caverit, nobis etiam atque etiam excubandum laborandumque sit, ne sub oculis *Serenissimæ Catharinæ Secundæ*, quæ gloriosissime imperat, nostro torpore & socordia imminuantur subvertanturque.

